

BAZILIKA SVETE OBITELJI U BARCELONI

Građevinska dozvola izdana nakon 137 godina gradnje

PRIPREMILA:
Anđela Bogdan

Najslavnija građevina Barcelone, bazilika La Sagrada Familia, gradi se već 137 godina, ali bez valjane građevinske dozvole, bez upisa u zemljišne knjige, a mjestimice izlazi i iz gabarita, očekuje se da će svi radovi biti dovršeni 2026. godine, na stotu godišnjicu smrti njezina tvorca, katalonskog arhitekta Antonija Gaudíja

Uvodne napomene

Životno djelo Antonija Gaudíja – Sagrada Familia (Sveta obitelj), simbol Barcelone pa i cijele Španjolske – najposjećenija je turistička atrakcija u Španjolskoj, koja privlači više od tri milijuna posjetitelja na godinu. Zašto se ona tako ističe i što to privlači toliki broj turista? Obišli smo gradilište u Barceloni te se i sami uvjerali u to

kako La Sagrada Familia nije samo crkva, već pravo umjetničko remek-djelo. Začeci toga slavnog projekta sežu u daleku 1866. kada je José Maria Bocabella osnovao Duhovno udruženje sljedbenika svetog Josipa (španj. *Associació Espiritual de Devots de Sant Josep*), koje je zagovaralo izgradnju hrama posvećenoga Svetoj obitelji. Zahvaljujući raznim donacijama, godine 1881. udruženje je kupilo zemlji-

šte od 12.800 m² između ulica Marina, Provença, Sardenya i Mallorca, koje se nalaze u užemu središtu Barcelone, a na kojemu je bila planirana gradnja velebnoga izdanja. Kamen temeljac položen je 19. ožujka 1882.

Kamen temeljac La Sagrada Familie položen je 19. ožujka 1882, crkva koja je životno djelo Antonija Gaudíja i simbol cijele Španjolske

Crkvu je projektirao arhitekt Frances de Paula Villar, koji je ubrzo odustao od projekta jer su se njegova razmišljanja i

Bazilika La Sagrada Familia

ideje razilazili sa stavovima investitora. Oblik crkve kakav je zamislio Villar bio je prejednostavan pa se od njega odustalo, a već je sljedeće godine projekt dodijeljen arhitektu Antoniju Gaudíju, koji tada vjerojatno nije ni slutio da će upravo La Sagrada Familia postati njegovo životno djelo i simbol cijele Španjolske.

Početni izgled crkve, projekt arhitekta Francesa de Paula Villara

Gaudí je rođen 25. lipnja 1852. u mjestu Reus u Španjolskoj. Oduvijek je pokazivao zanimanje za okoliš i prirodu oko sebe, a svoje zanimanje za arhitekturu potvrdio je i upisom studija arhitekture u Barceloni, i to nakon što je završio vojnu službu. Nakon što mu je Elies Rogent, tadašnji direktor, potpisao diplomu 1878. godine,

rekao je: "Tko zna jesmo li ovu diplomu dali luđaku ili geniju? Samo će vrijeme pokazati." Gaudí je stvarao u stilu *art nouveau*, a proslavio se svojim jedinstvenim arhitektonskim stilom i originalnim građevinama. Glavno obilježje toga stila jest dinamična, valovita linija sinkopiranoga ritma. Oblici izgledaju kao da će oživjeti i "rastu" u forme poput biljaka. Takav stil obilježio je njegove najpoznatije projekte. Inspiraciju je pronalazio u prirodi te zbog toga nije volio ravne linije jer ih, kako je smatrao, u prirodi nema. Zato se ne treba čuditi tomu kada se unutar crkve stvara dojam kao da se posjetitelj nalazi pod krošnjom drveta. Stupovi podsjećaju na stabla, a zbog svjetlosti koja dopire kroz prozore stječe se dojam kao da se Sunčeve zrake probijaju kroz granje.

Gaudí je stvarao u stilu *art nouveau*, a proslavio se svojim jedinstvenim arhitektonskim stilom čije je glavno obilježje dinamična, valovita linija sinkopiranoga ritma

Danas je sasvim jasno da je Antoni Gaudí jedan od najboljih i najpoznatijih arhitekata koje je svijet upoznao, a to je dokazao svojim veličanstvenim projektima.

Njegovo najpoznatije djelo upravo je katedrala Svete obitelji. Prikazuje povezanost čovjeka, religije i prirode, jer se na poseban način stopila s okolišem.

Antoni Gaudí

Njegovi najpoznatiji projekti, koja se većinom nalaze u Barceloni ili u njezinoj neposrednoj blizini, svjedoče o njegovu iznimno kreativnome doprinosu razvoju arhitekture i tehnologija izgradnje krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Ti spomenici predstavljaju eklektični i vrlo osobni stil umjetnika koji je dobio slobodu u kreativnome projektiranju vrtova, skulptura i sveukupne dekorativne umjetnosti na građevinama. Sedam njegovih djela danas pripada UNESCO-ovoj svjetskoj baštini: Casa Vicens, kripti i fasada ba-

Najpoznatiji Gaudijevi projekti uvršteni su na popis UNESCO svjetske baštine

zilik Sagrada Família s motivom rođenja Kristova, Casa Batlló, kriptu u naselju Colònia Güell i popularne turističke atrakcije Casa Milà, park Güell i palača Güell.

Počeci gradnje slavne crkve

Nakon što je 1883. Gaudí preuzeo projekt gradnje bazilike La Sagrada Família, dovršeni su bili samo iskop za kriptu i nosivi elementi do polovice njihove visine. Osmislio je novi, originalniji projekt te znatno promijenio Villarov izvorni plan kombinacijom arhitektonsko-građevnoga stila koji sjedinjuje gotički stil sa zaobljenim linijama, jasnoću i jednostavnost modernizma s ambiciozno strukturiranim stupovima i lukovima, a sve je bogato urešeno nizom simbola.

Jedna od njegovih inovativnijih ideja bili su stožasti visoki tornjevi s mnoštvom prozora te kružnim stubištem. Poznato je to da je kao alat za oblikovanje koristio viseće modele i grafičke metode koje je pripremao u svojoj radionici. Gaudí je također koristio neobične geometrijske forme za crkveni svod. Smatrao je kako u prirodi nema ravnih linija, da zato ni u arhitekturi ne bi smjelo biti ravnih oblika, pa je stupove, odnosno nosače svoda, projektirao u obliku krošnje drveta.

Gaudí je cijelu građevinu zamislio kao složenu ikonografiju koja se temeljila isključivo na njegovoj viziji katoličkoga hrama i vjerskome bogoslužju, prilagođavajući cijelu građevinu elementima liturgijskih obreda. Za Gaudíja La Sagrada

Família bila je himna hvale Bogu, a svaki ugrađeni kamen predstavljao je po jedan stih. Izvana hram predstavlja Crkvu preko apostola, evanđelista, Djevice i Isusa. Njegov glavni i najviši toranj koji se trenutačno gradi simbolizira pobjedu.

Crkva je građevina velikih dimenzija. Unutarnja dužina iznosi 90 metara, širina 60 metara, a visina stupova 45 metara, koju karakterizira izrazita vertikalnost. Na svakome od triju pročelja, od kojih je istočno posvećeno rođenju, zapadno mucu, a južno slavi, ističu se po četiri zvonika. Dinamika građenja ovisila je isključivo o donacijama građana i vjernika, a na isti se način gradnja financira i danas. Kriptu je dovršio 1889. godine. Tada je započeo rad na apsidi, jer su se donacije za gradnju crkve povećavale.

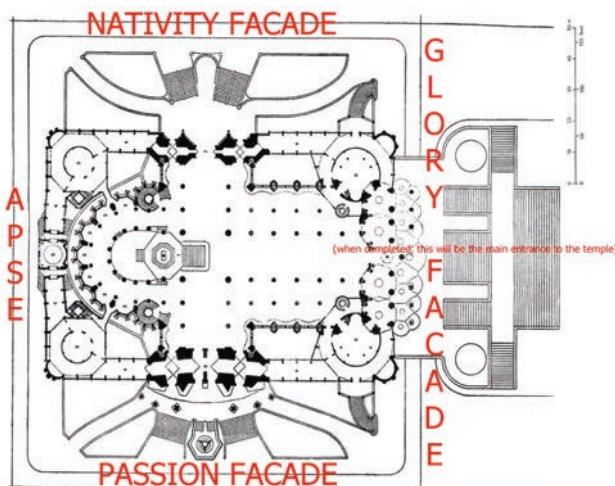
La Sagrada Família je građevina velikih dimenzija. Unutarnja dužina iznosi 90 metara, širina 60 metara, a visina stupova 45 metara, koju karakterizira izrazita vertikalnost

Izgradnja prve, zapadne fasade (engl. *Nativity facade*), koja prikazuje Isusovo rođenje, započela je 1892. godine. Ta se fasada počela graditi prva jer je Gaudí smatrao da bi ljudi odustali od projekta i smanjili donacije da je izgradnja počela s mnogo skromnijom, istočnom ili južnom fasadom koja simbolizira Isusov

život i muku odnosno njegovo uskrsnuće. U međuvremenu na jugozapadnome dijelu građevinskoga zemljišta izgradio je privremenu školu za djecu radnika i svih stanovnika koji žive u četvrti pokraj gradilišta bazilike. Godine 1911. počeo je projektirati fasadu posvećenu Isusovoj mucu (engl. *Passion facade*).

Od 1914. Gaudí se u cijelosti posvetio isključivo gradnji crkve Sagrada Família, a to objašnjava činjenicu zašto nema drugih važnih djela iz kasnijih godina njegova života. Toliko se uključio u projekt da je posljednjih mjeseci živio pored gradilišta. Prostor pored apsidi korišten je kao radionica za pripremu modela, crteža i skulptura koje su bile postavljane na fasadu. Godine 1923. konačno je dovršen projekt crkvenoga svoda. Nakon toga radovi na bazilici napredovali su nešto sporije zbog nedostatka novca.

Gaudí je smatrao kako nedostatak novca za gradnju može biti prilika za to da se detaljnije prouče rješenja problema na gradilištu. Bio je svjestan toga da će za završetak bazilike trebati mnogo vremena pa se posvetio dovršavanju istočnoga pročelja posvećenog Isusovu rođenju, a ostale radove na bazilici stavio je "na čekanje". Za svojega života pune 43 godine proveo je na gradilištu bazilike, a uspio je završiti samo kriptu, apsidu, jedan portal i jedan toranj. Dana 30. studenoga 1925. dovršena je gradnja prvoga zvonika, visokoga stotinu metara, na pročelju posvećenome Isusovu rođenju. To je jedini toranj koji je Gaudí vidio izgrađenog jer je

Novi, izmijenjeni tlocrt crkve prema Gaudíjevoj zamisli

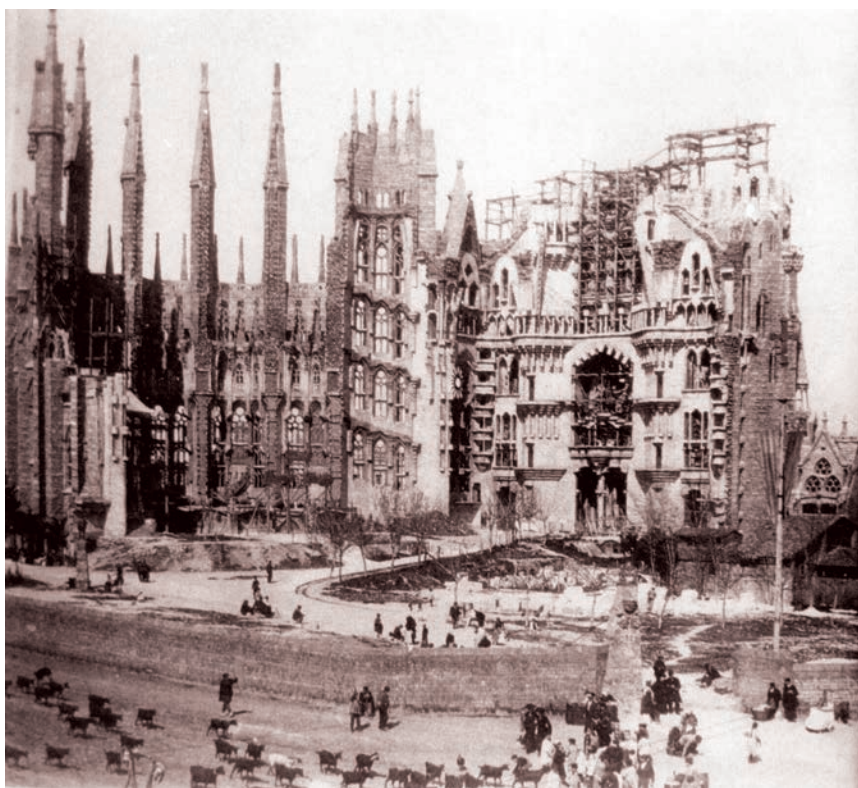
Gradilište snimljeno 1887. (Foto: PHAS UIG via Getty Images)

Detalj bogato ukrašene, zapadne fasade

umro 10. lipnja 1926., nakon što ga je tramvaj tragično oborio tri dana prije. Danas njegovi posmrtni ostaci počivaju u kapelici unutar La Sagrade Famílie. U trenutku njegove smrti bilo je završeno tek 20 posto radova na bazilici. Godine 1926. radove su nastavili Gaudíjevi suradnici, arhitekti Sugrañes, Quintana i Matamala, prema Gaudíjevim planovima koji su ostali u radionici. Tornjevi na zapadnoj fasadi dovršeni su 1930.

Radovi su zaustavljeni 1935. zbog Španjolskoga građanskog rata tijekom kojeg je izgorio dio katedrale s originalnim Gaudíjevim modelima i planovima. Između 1936. i 1939. zapaljene su kripa i privremena škola Sagrada Famílie, a radionica je uništena. Izgubljeni su svi originalni planovi, crteži i fotografije, a uništeni su i modeli skulptura koje je izradio Gaudí. Bez projektne dokumentacije nastavak izgradnje bio je više-manje zasnovan samo na nagađanjima. Između 1939. i 1940. arhitekt Francesc de Paula Quintana i Vidal, koji je surađivao s Gaudíjem od 1919., uspio je obnoviti spaljenu kriptu i složiti fragmente mnogih oštećenih modela. Treba napomenuti to da gradnja bazilike nikada nije prestala unatoč aktima vandalizma te da se uvijek poštivala arhitektova izvorna koncepcija.

Napredak radova na gradilištu crkve, snimka iz 1915.

Godine 1961. dovršena je gradnja muzeja u prostoru koji posjetiteljima i danas objašnjava povijesne, tehničke, umjetničke i simboličke aspekte crkve.

Radovi na bazilici ponovno su pokrenuti sedamdesetih godina prošloga stoljeća, nakon pada fašističkoga režima, i gradnja, premda vrlo polako, traje i dandanas. U studenome 2010. papa Benedikt XVI. proglasio ju je bazilikom Svete obitelji.

Nakon što su u zadnjih nekoliko godina završeni radovi na središnjemu dijelu bazilike, radovi su sada ušli u svoju posljednju fazu, u tijeku je gradnja posljednjih devet od ukupno 18 planiranih tornjeva, od kojih 12 predstavlja apostole i visoki su 112 odnosno 98 metara

Trenutačni radovi na gradilištu

Nakon što su u zadnjih nekoliko godina završeni radovi na središnjemu dijelu ba-

zilike, radovi su sada ušli u svoju posljednju, najdramatičniju fazu. Naime, u tijeku je gradnja posljednjih devet od ukupno 18 planiranih tornjeva, od kojih 12 pred-

Pogled na istočno pročelje crkve

stavlja apostole i visoki su 112 odnosno 98 metara, a najviši je posvećen Isusu Kristu (visok je 172,5 metara zajedno s križem na vrhu). Završavaju se i radovi na fasadi koja simbolizira Isusovu muku.

Dovršetak toga remek-djela povjereno je zakladi *The Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família*, čija je zadaća izgradnja, rekonstrukcija i održavanje La Sagrade Famílie.

Tim glavnih projektanata predvodi novozelandski arhitekt Mark Burry, koji je zaposlen kao glavni arhitekt za dovršetak Gaudijeva remek-djela. On tehnike

tradicionalno ručne izrade arhitektonskih crteža kombinira sa suvremenim 3D softverima za proračun konstrukcije. Računalni programi (CAD) koji se koriste u većini arhitektonskih projekata nisu se mogli nositi sa složenošću detalja konstrukcije Sagrada Famílie pa se Burry okrenuo tehnologiji aeronautičkoga inženjstva i prilagodio softver koji se sada koristi.

Dok je još bio student arhitekture na Cambridgeu, krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća Burry je obišao Sagradu Famíliu zbog istraživanja koje je provodio

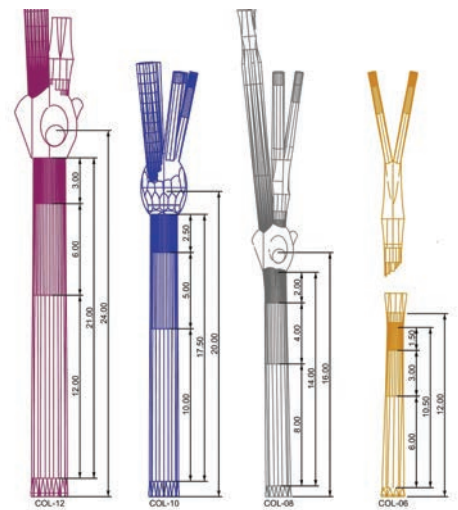

Model crkve, smeđe obojani dio se trenutno gradi

u sklopu svojega diplomskog rada. Kad se sastao s dvojicom tadašnjih direktora, postavio im je dva pitanja: "Otkako Gaudija više nema kako odabirete arhitekta koji će dovršiti ovo remek-djelo?" i "Kako komunicirate s građevinarima o detaljima ovako složene građevine?", ukazujući na jako tužnu činjenicu da je od Gaudjeve smrti ostalo vrlo malo materijala o gradnji bazilike jer je većina uništena i spaljena. Ubrzo nakon što je diplomirao, zaposlen je kao mladi znanstvenik na projektu, a na bazilici radi već punih 30 godina.

Pogled na unutarnji dio crkve

Presjek unutarnjih stupova koji podupiru svod

Pogled odozdo na svod, koji podsjeća na krošnje drveća

Za razliku od Gaudíja, koji je doslovno živio na gradilištu, Burry ima nekonvencionalno radno mjesto. Naime, njegov je ured smješten 17.000 kilometara daleko od gradilišta, u australskome Melbourneu, a svaka dva mjeseca putuje na gradilište kako bi pratio napredak radova. Zahvaljujući napretku tehnologije, radeći mrežno, Burry je utjecao na gotovo svaki dio projektne aktivnosti. Primjenjujući suvremene računalne softvere, 3D printanje gipsanih modela i robote u rezanju i spajanju pojedinih dijelova konstrukcije, Burry se uvjerio u to da rezultat primjene moderne tehnologije nije neophodno bolji, ali ona znatno ubrzava rad i smanjuje troškove gradnje. Unatoč svim primijenjenim tehnologijama složenije ukrasne elemente i skulpture na pročelju bazilike ipak izrađuju obučeni kipari, koje ne može zamijeniti ni jedan stroj.

Dovršetak toga remek-djela povjereno je zakladi The Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família, čija je zadaća izgradnja, rekonstrukcija i održavanje bazilike

Zahtjevna izgradnja crkvenih tornjeva

Konstrukcija tornjeva koji se dovršavaju sastoji se od kombinacije čelika, betona

i kamena. U gradnji primjenjuju se visokovrijedni nehrđajući čelik i beton velike čvrstoće kako bi se omogućili bolja kvaliteta i trajnost konstrukcije.

Model konstrukcijskog elementa središnjeg tornja

S obzirom na to da tornjevi imaju mnoštvo otvora (prozora), na tim horizontalnim dijelovima konstrukcije korišteni su prednapeti kamene elementi, koji su znatno olakšali gradnju, jer se konstrukcijski elementi unaprijed pripremaju u tvornici, a zatim spajaju na gradilištu te uz pomoć kranova podižu na odgovarajuće mjesto za ugradnju. Dakle, osim modernih tehnologija kao što je primjena 3D printanih betonskih elemenata, kamen i danas igra vrlo važnu ulogu u dovršetku bazilike. Osim što se preko kamenih ploča sile prenose od temelja do vrha tornja,

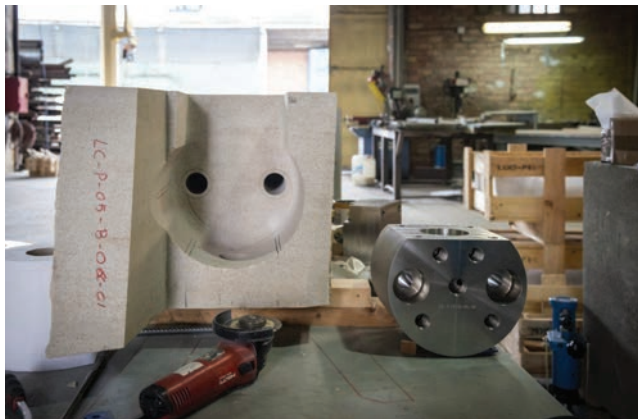
kamen je važan konstrukcijski element zbog opterećenja vjetra, jer su tornjevi vrlo uski i visoki, a svi imaju kružna stubišta. Na sve se otvore postavljaju stakleni prozori, kako bi se tijekom padalina spriječio prodor vode u unutrašnjost konstrukcije.

Zatege koje se postavljaju u kamene ploče zapravo su armaturne šipke različitih promjera, koje na krajevima imaju navoje, na koje se pričvršćuju sidra. Cijeli proces prednapinjanja mora biti izveden vrlo precizno jer armatura prolazi kroz 11 slojeva kamena, a bilo kakvo odstupanje znači to da zatege neće moći proći kroz predviđene otvore. Sidra su čvrsti dvostrani elementi od nehrđajućega čelika u koje se uvode zatege. Otvor u kamenim pločama reže se posebnim strojevima za obradu kamena, vrlo visoke razine preciznosti. Kamen i sidra povezuju se posebnim vrstama smola.

Osim što se preko kamenih ploča sile prenose od temelja do vrha tornja, kamen je važan konstrukcijski element zbog opterećenja od vjetra, jer su tornjevi vrlo uski i visoki, a svi imaju kružna stubišta

Manji kamene paneli imaju tri sidra na dnu i dva na vrhu, ako je konstrukcijski element u obliku slova M ili W. Da bi se kamene ploče mogle pravilno povezati, primjenjuju se metalni elementi poput kuglastoga zgloba koji se nalaze na sidru s gornje strane kamenoga panela. Takvi zglobovi služe za centriranje konstrukcijskih elemenata i postavljanje u pravilan položaj prilikom njihova spuštanja dizalicom na određeno mjesto na gradilištu tornja. Taj je pothvat vrlo osjetljiv i izvodi se isključivo u uvjetima kada nema vjetra, kako bi se spriječilo ljuljanje elementa na dizalici te oštećivanje ostalih izgrađenih dijelova tornja.

Kada dizalica spusti panel na predviđeno mjesto, on mora proći između glavnih stupova tornja. Što je kamene element veći i teži, to je zahtjevnija i njegova ugradnja pa je korisno imati alat koji

Detalj konstrukcijskog elementa

Priprema montažnih elemenata za spajanje u makro-element

omogućuje taj manevar te istodobno pravilno pozicioniranje panela. Kamene ploče ne dodiruju jedna drugu, nego je potreban minimalni dopušteni razmak od 8 mm s obje strane. To je neophodno jer uvijek postoji mogućnost sitnih odstupanja na kamenim pločama tijekom rezanja i obrade kamena.

Da bi se kamene ploče mogle pravilno povezati, primjenjuju se metalni elementi poput kuglastoga zgloba koji se nalaze na sidru s gornje strane kamenoga panela

Na mjestima gdje postoji takav razmak postavljaju se tanke čelične ploče koje omogućuju da se zatege napnu i na taj način povežu kamene elemente u tzv. kružne prstenove. Zato posebnu pozornost treba posvetiti organizaciji gra-

dilišta, imajući na umu to da se radovi izvode svaki dan, dok tisuće posjetitelja obilaze baziliku. Nakon što postavljanje konstrukcije bude dovršeno, početak će ukrašavanje motivima i skulpturama u raznim bojama, koje se najčešće printaju uz pomoć posebnih 3D printera, a potom premazuju bojama koje su otporne na utjecaj atmosferilija.

Radni dan na gradilištu

Sati u kojima je La Sagrada Familia otvorena za javnost zahtijevaju vrlo složenu dinamiku rada na gradilištu, jer znatno ograničavaju vrijeme dostupno za rad bez prisustva turista. Ujutro je radnicima na raspolaganju samo jedan sat, od 8 do 9 sati, te jedan sat poslijepodne, od 20 do 21 sat, za složene ili rizične manevre koje treba obaviti kada nema posjetitelja, a poštujući dogovor s gradskim vlastima kako se ne bi uznemiravalo susjede koji žive u istoj četvrti.

Na početku svakoga radnog tjedna, obično ponedjeljkom, održava se koordinacija na gradilištu na kojoj se raspravlja o svim aktualnim izazovima i planiranoj dinamici rada. Trenutačno je najslabiji dio izgradnja središnjega tornja. Na tome dijelu konstrukcije svakodnevno radi nekoliko timova. Najveći je izazov vjetar i zato se uvijek pomno prate vremenske prognoze. Kada vjetar dosegne brzinu od 45 km/h, dizalice prestaju s radom i čekaju se povoljniji uvjeti za montažu konstrukcijskih elemenata. Osim vjetra, magla, kiša ili čak snijeg mogu znatno promijeniti tijekom uobičajenoga radnog dana na gradilištu.

Prije kraja radnoga dana sve se mora vratiti na svoje mjesto. O čistoći na gradilištu vodi se iznimna briga. Svi alati moraju biti spremni kako vjetar ne bi otpuhao i oštetio dijelove konstrukcije ili ozlijedio prolaznike. To se odnosi i na konopce koje penjači koriste svaki dan

Ugradnja makroelementa na tornju, snimljeno u listopadu 2018.

Radionica s 3D printanim elementima i ukrasima

Izvedba temelja najvećeg, središnjeg tornja

i na kojima vise dok učvršćuju ukrasne elemente na fasadama. Na pojedinim katovima tornjeva postavljeni su sanduci u koje se zaključava alat koji radnici koriste svaki dan. Svaki se dan čiste i miješalice za cement i beton kako veziva ne bi bila onečišćena, jer im se time smanjuje kvaliteta. Iako su sve to posljednji zadaci prije nego što radnici napuste gradilište, nisu manje važni, jer, kako i sami kažu, to nije obično gradilište, nego Gaudijevo remek-djelo.

Po završetku gradnje, koji se očekuje 2026., na stotu godišnjicu Gaudijeve smrti, jedan od središnjih tornjeva bit će visok 172,5 metara, a cijela građevina imat će površinu od 4.100 četvornih metara

Po završetku gradnje, koji se očekuje 2026., na stotu godišnjicu Gaudijeve smrti, jedan od središnjih tornjeva bit će visok 172,5 metara, a cijela građevina imat će površinu od 4.100 četvornih metara. Graditelji kažu da će bazilika Svete obitelji nakon završetka biti najviša vjerska građevina u Europi. Unatoč tome Gaudi je vjerovao da čovjek nikada ne treba stvoriti ništa veće ni više od Božjega djela pa ni ukupna visina najvišega tornja nije određena slučajno. Naime, toranj će tek za metar biti niži od gorja Montjuica, koje je ujedno najviši vrh u Barceloni.

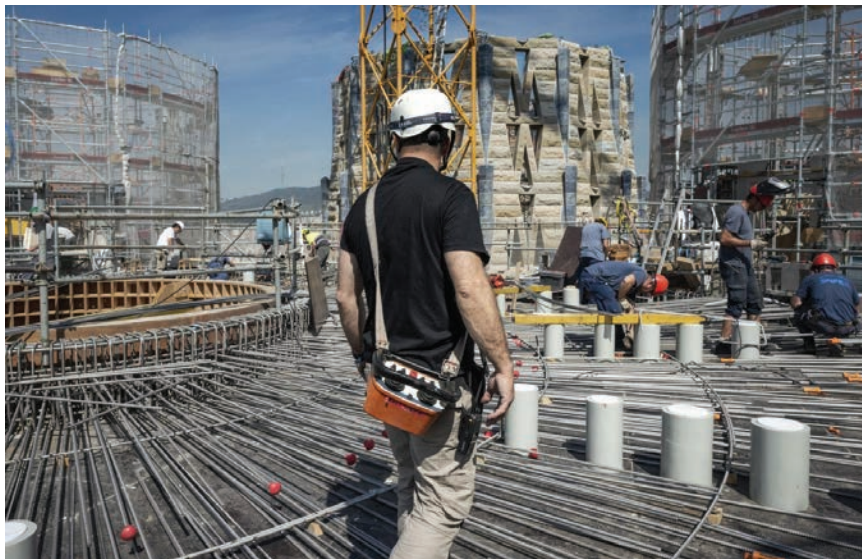
Remek-djelo bez građevinske dozvole

Najveći paradoks te svjetski priznate građevine jest činjenica u koju je gotovo teško povjerovati, ali La Sagrada Familia gradila se 137 godina bez valjane građevinske

dozvole. Gaudí je zatražio građevinsku dozvolu od gradskoga vijeća Sant Martija, sela koje je danas dio Barcelone, ali nikada nije dobio odgovor. Vlasti su tek 2016. utvrdile to da nedovršena crkva nikada nije dobila građevinsku dozvolu i da ilegalni radovi na njoj traju više od stotinu godina. Izgradnja crkve počela je davne 1882. godine, ali nije zabilježeno da je građevinska dozvola ikada odobrena ili odbijena.

Bazilika Svete obitelji u Barceloni dobila je konačno formalnu građevinsku dozvolu 6. lipnja 2019.

Bazilika Svete obitelji u Barceloni dobila je konačno formalnu građevinsku dozvolu 6. lipnja 2019. Gradski dužnosnici izvijestili su

Detalj s gradilišta središnjeg tornja

kako je zaklada *The Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família* platila građevinsku dozvolu čak 4,6 milijuna eura. Izdavanje dozvole rezultat je intenzivnih napora Gradskog vijeća Barcelone i Zaklade koji su tijekom dvije godine usko surađivali kako bi dozvola bila odobrena.

U listopadu 2018. te su dvije institucije potpisale sporazum o reguliranju građevinske dozvole i financijskim naknadama za urbanizaciju, mobilnost i održavanje okoliša. Izdavanju dozvole prethodila je i prilagodba urbanističkoga plana jer crkva mjestimično izlazi iz gabarita.

Točan iznos financijskih sredstava uloženi u jednu od najpoznatijih bazilika na svijetu teško je procijeniti. Od početka gradnja do danas sav novac prikupljen je donacijama i od prodaje ulaznica za turistički obilazak bazilike. Vrijednost investicije neprestano se povećava pa su 2001. procijenjeni godišnji troškovi iznosili 10,2 milijuna eura, a već su iduće godine porasli na 12 milijuna eura, dok je 2009. taj iznos bio oko 20 milijuna eura. Trenutačni troškovi za dovršetak bazilike procjenjuju se na više od 30 milijuna eura, no neprestano se povećavaju zbog neizravnih troškova građenja. Količina građevnoga materijala bit će ista, ali što se više produljuje vrijeme gradnje, to su veći neizravni troškovi koji se odnose na najam opreme, strojeva, prostorija za boravak zaposlenika i drugo. Grube procjene stručnjaka navode kako su troškovi bazilike od 2000. do 2014. iznosili gotovo 300 milijuna eura, a kada bi se u obzir uzeli svi troškovi tijekom više od stoljeća gradnje, iznos bi bio oko milijardu eura.

Najznačajnije probleme tijekom gradnje uzrokuje vjetar

La Sagrada Família najprepoznatiji je simbol Barcelone

Umjesto zaključka

Pred kraj svojega života Gaudí se divio svom remek-djelu, držao je brojna predavanja, osobno je vodio posjetitelje u obilaske i opisivao projekt gradnje bazilike, zaustavljajući prolaznike i tražeći donacije za gradnju. Gotovo stotinu godina poslije Mark Burry, glavni projektant La Sagrada Familie, danas nastavlja educirati ljude o Gaudijevu remek-djelu, ali na međunarodnoj razini. Čest je gost predavač na međunarodnim znanstvenim i stručnim konferencijama na kojima

dijeli svoje iskustvo rada na tome unikatnom djelu, ali rado drži i vrlo popularna predavanja za širu javnost u dvoranama koje su ispunjene do posljednjeg mjesta. Tijekom obilaska toga vrlo važnog i zanimljivog gradilišta uvjerali smo se u to kako zanimanje posjetitelja da barem na trenutak dožive Gaudijevu viziju ne jenjava, štoviše, očekivani broj posjetitelja povećavat će se i u budućnosti. Razlog te trajne fascinacije ljudi iz cijeloga svijeta upravo je činjenica što Gaudijeva arhitektura ima univerzalnu privlačnost koja nadilazi bilo koji stil ili modu.

Izvori

- <https://www.youtube.com/watch?v=-MEvLFkOTbwU>
- <https://www.barcelona-metropolitan.com/features/life-in-barcelona-the-gaud%C3%AD-code/>
- <https://sagradafamilia.org/en/history-of-the-temple>
- <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-tortured-136-year-history-building-gaudis-sagrada-familia>
- <https://blog.sagradafamilia.org/en/specialists/tensioned-stone-panels/>
- Foto: Arhiva autora priloga